

Pomůcky k měření a orýsování dřeva

Měření je porovnávání délky nebo úhlu s odpovídajícím měřidlem. **Orýsování** je přenesení velikosti délkového rozměru nebo úhlu na polotovar např. tužkou. Orýsování je první úkon, který musíme provést, abychom mohli začít s opracováním dřeva. Musíme si uvědomit, že tato část je velmi důležitá. Staré dobré pravidlo “dvakrát měř a jednou řež“, platí stále. Proto je třeba velmi pečlivě rozměřit a orýsovat materiál a ještě přeměřit. Pokud tuto část zanedbáte, můžete se splést a znehodnotit tak materiál, se kterým pracujete. Mezi základní nástroje k orýsování dřeva patří **tužka (nejlépe stolařská), úhelník, jehla, rejsek, pokosník hybný, kružítko, kloubová kružidla** a k měření **metr (svinovací nebo skládací) a posuvné měřidlo (obr.1).**

Úhelník- nástroj, kterým se používá k sestrojení pravého úhlu. Úhelníky mohou být dřevěné a kovové. Vyrábí se v několika velikostech.

Jehla - nástroj, kterým lze vyrýt čáru nebo bod do dřeva.

Rejsek- je to nástroj, kterým lze narýsovat na materiál rovnoběžku s okrajem dřeva.

Stavitelný pokosník - nástroj, pomocí kterého lze sestrojít různé úhly. Používá se zejména k orýsování při výrobě šikmých čepů.

Skládací metr může být dlouhý jeden nebo dva metry a je rozdělen na centimetry a milimetry. Skládá se z několika částí, které jsou spojeny otočnými klouby.

Svinovací metry mohou mít různé délky (2, 3, 5 m i více). Jsou vyrobeny z tvrzené lehce prohnuté pružinové oceli, která je navinutá a uložena v pouzdru. Jsou vhodné k měření zakřivených dílů.

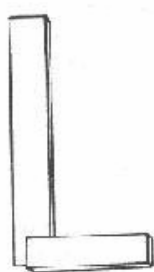
Posuvné měřidlo je možné použít k měření tloušťek, vnitřních i vnějších rozměrů a k měření hloubek. S pomocí noniové stupnice je možné měřit s přesností na 1/10 milimetru.

Ke kontrole vyrovnaní vodorovné nebo svislé polohy (při instalaci poličky, skříně apod.) můžeme využít **vodováhy**. Svislá poloha se může kontrolovat i **olovnicí**. Vodováha se položí na kontrolovanou plochu a je- li vzduchová bublina mezi vnitřními značkami, je plocha vodorovná popř. svislá.

Pravidla práce

- Při měření a orýsování s délkovými měřidly se měřidlo musí pevně a celou plochou položit na měřený a označovaný díl (obr.2).
- Při označování a odečítání rozměrů je třeba se na měřidlo dívat svisle.
- Posuvné měřidlo se nesmí při měření nastavit šikmo.

- Při přikládání úhelníku smí být příložné rameno přikládáno pouze na rovné hrany dílu, popř. v jejich ose a vždy na stejné hraně.

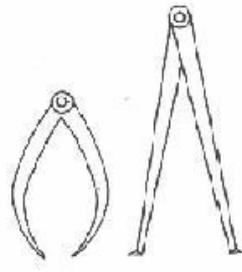
úhelník

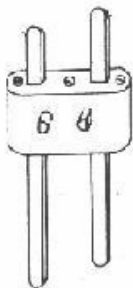
stavitelný pokosník

ocelové kružítka

kloubová kružítka na měření vnějšího a vnitřního otvoru

rejsek

skládací metr

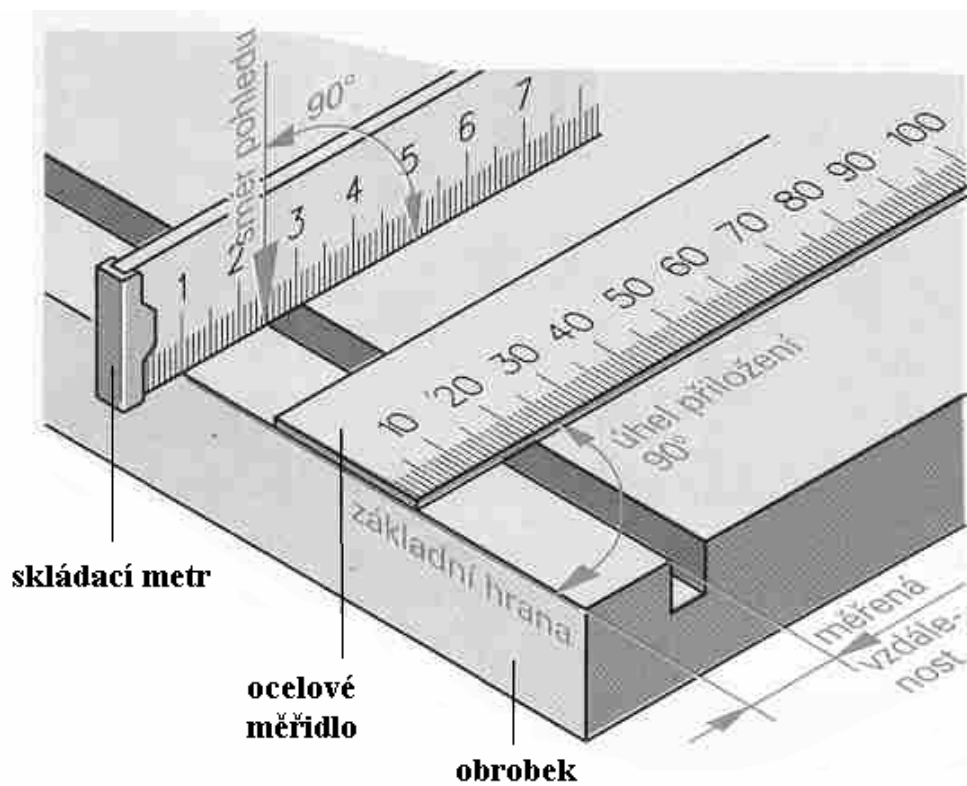

svinovací metr

posuvné měřidlo

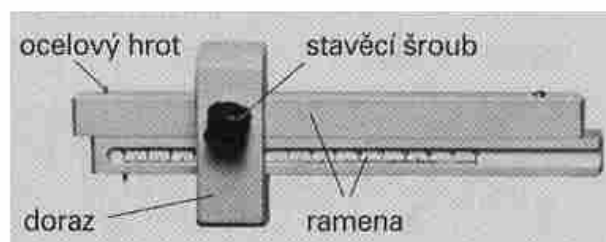
Obr. 1 Potřeby k orýsování

Obr. 2 Přikládání a odečítání měřidel

Části úhelníku a kontrola úhlů

Rejsk

Obr. 3 Části úhelníku a rejsku a kontrola úhlů